

Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ судової практики Великої Палати Верховного Суду

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.09.2025 по 31.10.2025

Зміст

1. Спори, що виникають із земельних правовідносин	4
2. Спори, пов'язані з державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно	5
3. Спори, що виникають із трудових правовідносин	8
4. Спори, що виникають на стадії виконавчого провадження	10
5. Процесуальні питання	14

Перелік уживаних скорочень

ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ОП КАС ВС	– Об'єднана Палата Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду
КАС ВС	– Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
ВСУ	– Верховний Суд України
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
ЦК України	– Цивільний кодекс України
ЦПК України	– Цивільний процесуальний кодекс України
КЗпП України	– Кодекс законів про працю України
ПрАТ	– Приватне акціонерне товариство
АТ	– Акціонерне товариство
ФОП	– Фізична особа - підприємець

1. Спори, що виникають із земельних правовідносин

1.1. Умови договору оренди землі, укладеного після 01.01.2013 (після зміни законодавчого регулювання щодо відміни необхідності реєстрації самого договору оренди), за загальним правилом, змінюються для сторін договору з моменту підписання додаткової угоди, а не її державної реєстрації

Обставини справи: У 2014 році між Департаментом міської інфраструктури міської ради та ФОП було укладено договір оренди земельної ділянки, право оренди зареєстровано за відповідачкою до 24.10.2018.

Згодом сторони підписали додаткову угоду, якою зокрема продовжили строк дії договору, встановили розмір орендної плати на рік у розмірі 3 % від нормативної грошової оцінки землі та погодили сплату за фактичне використання землі у період від 25.10.2018 до моменту державної реєстрації права оренди землі, а також передбачили, що договір оренди у новій редакції набирає чинності з моменту його підписання сторонами.

Водночас відповідачка у період січень-грудень 2020 року щомісячно сплачувала орендну плату у розмірі, встановленому договором до внесення змін.

У зв'язку з цим Департамент звернувся до суду з позовом до ФОП про стягнення заборгованості з орендної плати за договором з урахуванням додаткової угоди.

Судами попередніх інстанцій позов задоволено.

Відповідачка стверджувала, що обов'язку зі сплати орендної плати не виникло, адже не було проведено державну реєстрацію додаткової угоди та самого права оренди.

Правовий висновок ВП ВС:

Зміна умов договору оренди землі, укладеного з 01.01.2013, за загальним правилом здійснюється за взаємною згодою сторін в письмовій формі, а їх права і обов'язки у зобов'язальних правовідносинах змінюються з моменту досягнення ними такої домовленості та підписання відповідного документа (зазвичай додаткової угоди).

Водночас державній реєстрації на підставі вказаного вище правочину підлягає речове право оренди земельної ділянки (відповідні відомості про нього), а не умови договору оренди землі, зокрема, розмір орендної плати. Державна реєстрація речового права оренди землі на підставі договору оренди землі, укладеного з 01.01.2013, не визначає момент виникнення та зміни у його сторін прав і обов'язків у зобов'язальних правовідносинах.

Суди не встановлювали, а учасники справи, зокрема відповідачка, не стверджували про наявність обставин, які давали б підстави для висновку,

що у додатковій угоді чи договорі був встановлений інший момент, з якого зобов'язання за ним змінюватимуться, аніж момент досягнення між сторонами відповідної домовленості.

Отже, зобов'язання за договором, зокрема щодо встановлення ставки орендної плати у розмірі 3 % від нормативної грошової оцінки земельної ділянки, змінились для сторін з моменту досягнення ними такої домовленості та підписання додаткової угоди.

Також Велика Палата ВС розмежувала випадки, у яких можливий відступ від висновку про застосування норми права, і випадки, коли певний висновок може бути кваліфікований як зроблений *per incuriam* (з лат. «через недогляд»).

Так, Велика Палата ВС звернула увагу, що висновки КАС ВС, зроблені у постановах від 19.01.2023 у справі № 803/806/17 та від 28.03.2024 у справі № 160/240/23, щодо необхідності державної реєстрації додаткової угоди до договору оренди землі, зроблені *per incuriam* (внаслідок застосування статті 18 та 20 Закону України «Про оренду землі» про обов'язковість державної реєстрації договорів оренди землі, які з 01.01.2013 року були виключені) і за наявності висновку Великої Палати ВС щодо застосування норм права у подібних правовідносинах не підлягають врахування в наступних справах і не потребують відступу.

Постанова ВП ВС від 15 жовтня 2025 року у справі № 907/882/22:
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/131130798>

2. Спори, пов'язані з державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно

2.1. ВП ВС відступила від висновків КГС ВС щодо визначення належного складу відповідачів у справах про скасування наказу Мін'юсту, яким скасовано рішення державного реєстратора про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, визначивши, що в таких справах належним відповідачем є особа, право на майно якої оспорується та щодо якої здійснено аналогічний запис у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а не лише Мін'юст.

ВП ВС відступила від висновків КГС ВС щодо ефективного способу захисту в разі скасування Мін'юстом рішення державного реєстратора про державну реєстрацію речових прав та їх обтяжень, визначивши, що вимога про скасування наказу Мін'юсту не має щоразу розцінюватися судами як неналежний спосіб захисту, таку вимогу можна інтерпретувати як спрямовану на введення позивача у володіння шляхом державної реєстрації відповідного речового права на підставі судового рішення.

Судове рішення про задоволення вказаних позовних вимог є підставою для державної реєстрації відповідного речового права за позивачем тільки за умови,

що на час вчинення реєстраційної дії право власності зареєстроване за відповідачем, а не за іншою особою

Обставини справи: Між СТОВ «Нива» та ТОВ «Агро-Лан» укладено договори суборенди земельних ділянок, на підставі яких останнє зареєструвало за собою право суборенди.

Ухвалою суду припинено право оренди СТОВ «Нива» та право суборенди ТОВ «Агро-Лан», проведено реєстраційні дії щодо припинення таких прав.

Згодом рішеннями державного реєстратора здійснено державну реєстрацію права оренди за ТОВ «Герман Агро» на вказані вище земельні ділянки на підставі договорів оренди з власниками земельних ділянок.

Проте Мін'юст задовольнив скаргу ТОВ «Агро-Лан» та скасував прийняті державними реєстраторами рішення про державну реєстрацію права оренди земельних ділянок за ТОВ «Герман-Агро» та прав суборенди ТОВ «Екони́ва», оскільки апеляційний суд скасував ухвалу господарського суду про припинення права оренди та суборенди земельних ділянок СТОВ «Нива» та ТОВ «Агро-Лан».

У зв'язку з цим ТОВ «Герман-Агро» та ТОВ «Екони́ва» звернулися з позовом про скасування наказу Мін'юсту, яким скасовано рішення державного реєстратора про державну реєстрацію за ними прав оренди та суборенди земельних ділянок.

Апеляційний суд рішення суду першої інстанції скасував і ухвалив нове рішення, яким відмовив в задоволенні позову.

КГС ВС передав цю справу на розгляд Великої Палати ВС, оскільки вважав за необхідне відступити від низки висновків КЦС ВС та ВП ВС про те, що належним відповідачем у справі про скасування наказу Мін'юсту, яким скасовано рішення державного реєстратора про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, є особа, право на майно якої оспорується та щодо якої було здійснено аналогічний запис у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Правовий висновок ВП ВС:

Велика Палата ВС неодноразово доходила висновку про те, що спір про скасування наказу Мін'юсту, яким скасовано рішення державного реєстратора про державну реєстрацію права оренди земельних ділянок, має розглядатися як спір, пов'язаний з порушенням цивільних прав позивача на земельну ділянку іншою особою, за якою було зареєстровано аналогічне право щодо тих же земельних ділянок. Належним відповідачем у такій справі є особа, право на майно якої оспорується та щодо якої було здійснено аналогічний запис у Реєстрі.

Спір у цій справі виник щодо речових прав на земельні ділянки, а сторонами цього спору є, з одного боку, ТОВ «Герман-Агро» і ТОВ «Екони́ва», які посилаються на безпідставне скасування Наказом належних їм прав оренди та суборенди земельних ділянок, а з іншого – ТОВ «Агро-Лан», яке ініціювало

вказане скасування, оскільки вважає, що право суборенди спірної землі належить йому.

Беручи до уваги, що у вказаному вище спорі вирішуватиметься юридична доля майнових прав та інтересів ТОВ «Агро-Лан», а також виходячи з правової природи спірних відносин, саме до цієї особи мають бути звернуті матеріально-правові вимоги позивачів, які здатні ефективно захистити порушені, на їх думку, права оренди та суборенди земельних ділянок, про що йтиметься в наступному розділі цієї постанови.

Натомість Мін'юст не може бути єдиним відповідачем у цьому випадку незалежно від доводів та підстав позову, оскільки з ним у позивачів відсутній спір про речові права на земельні ділянки.

За таких обставин Велика Палата ВС відступила від висновків, викладених у низці постанов КГС ВС про те, що у таких спорах єдиним відповідачем може бути Мін'юст.

Також Велика Палата ВС відступила від висновків КГС ВС, викладених у постановах від 09 серпня 2023 року у справі № 910/18929/21 та від 17 квітня 2024 року у справі № 640/14353/19, про те, що позовна вимога про оскарження наказу Мін'юсту в разі її задоволення не приводить до повного захисту прав позивача, а судові рішення про визнання незаконним чи про скасування такого наказу само собою не може бути підставою для державної реєстрації речових прав, оскільки з урахуванням конкретних обставин справи таку вимогу можна інтерпретувати як спрямовану на введення позивача у володіння шляхом державної реєстрації відповідного речового права на підставі судового рішення згідно з положеннями частини третьої статті 26 Закону. Відтак зазначена вимога не має щоразу розцінюватись судами як неналежний спосіб захисту з відмовою в її задоволенні виключно з формальних міркувань.

При цьому, судові рішення про задоволення вказаних вище позовних вимог є підставою для державної реєстрації відповідного речового права за позивачем тільки за умови, що на час вчинення реєстраційної дії право власності зареєстроване за відповідачем, а не за іншою особою.

У цій справі позивачі правом залучити ТОВ «Агро-Лан» співвідповідачем відповідно до статті 48 ГПК України не скористались та послідовно наполягали на необхідності задоволення їх вимог самим лише Мін'юстом, з яким у них немає спору про речові права на земельні ділянки.

Оскільки Мін'юст не може бути єдиним відповідачем у цьому випадку незалежно від доводів та підстав позову, а також немає визначених процесуальним законом підстав для залучення ТОВ «Агро-Лан» співвідповідачем, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку про те, що у позові слід відмовити з цих підстав.

Постанова ВП ВС від 03 вересня 2025 року у справі № 910/2546/22:
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/130409883>

3. Спори, що виникають із трудових правовідносин

4.1. ВП ВС відступила від висновку КАС ВС щодо неможливості зменшення розміру відшкодування за затримку розрахунку при звільненні на підставі статті 117 КЗпП України після 19 липня 2022 року (набрання чинності Законом України від 1 липня 2022 року № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин»), визначивши, що суд може зменшити розмір відшкодування середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні після 19 липня 2022 року, керуючись принципами розумності, справедливості та пропорційності. Однак загальний період нарахування компенсації не може перевищувати шести місяців

Обставини справи: На підставі рішення наглядової ради АТ позивачку було звільнено з посади директора з капітального будівництва, члена правління АТ та призначено їй виплату вихідної допомоги в розмірі шести середньомісячних зарплат і компенсацію за невикористану відпустку. В день звільнення АТ не провело повного розрахунку, лише через деякий час погасило перед позивачкою заборгованість за виплатами при звільненні, проте не в повному обсязі.

Вважаючи такі дії відповідача незаконними, позивачка стверджувала, що він повинен нести відповідальність за затримку розрахунку при звільненні.

Суди частково задовольнили позов. При цьому суд апеляційної інстанції, керуючись принципом пропорційності та врахувавши висновки Великої Палати ВС у постанові від 26 червня 2019 року у справі № 761/9584/15-ц, зменшив розмір середнього заробітку за час затримки розрахунку співмірно до розміру фактично допущеного порушення.

Правовий висновок ВП ВС:

Велика Палата ВС вирішила виключну правову проблему щодо можливості зменшення судом розміру відшкодування, передбаченого статтею 117 КЗпП України, після законодавчого обмеження Законом України від 1 липня 2022 року № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» максимального періоду його нарахування шістьма місяцями.

Велика Палата ВС зазначила, що виплата середнього заробітку за ст. 117 КЗпП України за своєю суттю є не штрафом чи каральною санкцією, а спеціальним видом компенсації очікуваних майнових втрат працівника.

Зі змісту наведеної норми вбачається, що обмеження періоду нарахування відшкодування за затримку розрахунку при звільненні шістьма місяцями,

установлює максимальну межу відповідальності роботодавця. Ця законодавча межа не нівелює фундаментальних принципів розумності, справедливості та пропорційності, а також не змінює компенсаційного характеру відповідної виплати.

Велика Палата ВС зауважила, що вирішуючи спори про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні після 19 липня 2022 року, необхідно брати до уваги співмірність заявленої до стягнення суми відшкодування з огляду на конкретні обставини справи. При здійсненні такої оцінки потрібно керуватися критеріями, встановленими Великою Палатою ВС у постанові від 26 червня 2019 року у справі № 761/9584/15-ц (зокрема, враховувати розмір простроченої заборгованості, її співвідношення із середнім заробітком, поведінку сторін тощо) для забезпечення справедливого балансу інтересів сторін трудових правовідносин. Розмір відшкодування суди можуть зменшити незалежно від ступеня задоволення позовних вимог про стягнення належних звільненому працівникові сум. Однак загальний період нарахування компенсації не може перевищувати шести місяців.

З огляду на викладене Велика Палата ВС відступила від висновків Касаційного адміністративного суду, викладених у постанові від 6 грудня 2024 року у справі № 440/6856/22, щодо неможливості зменшення розміру середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні у зв'язку з набранням чинності норми статті 117 КЗпП України у новій редакції.

Отже, у цій справі підхід, застосований апеляційним судом у даній справі, забезпечив справедливий баланс інтересів сторін: захистив право позивачки на повний розрахунок та належну компенсацію, водночас не допустив понесення АТ несправедливих і непропорційних майнових втрат.

Постанова ВП ВС від 8 жовтня 2025 року у справі № 489/6074/23: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131035280>

4. Спори, що виникають на стадії виконавчого провадження

4.1. ВП ВС відступила від висновків КГС ВС та ВСУ щодо неможливості відступлення права вимоги стягувача за рішенням суду шляхом укладення цивільно-правової угоди, визначивши, що договір відступлення права вимоги може бути укладений кредитором після ухвалення судового рішення про стягнення заборгованості, що є підставою для заміни стягувача у виконавчому листі / провадженні

Обставини справи: За рішенням суду з ПрАТ на користь позивача було стягнуто пеню за договором про приєднання до електричних мереж. Виконавче провадження з примусового виконання цього рішення не відкривалося.

Згодом між позивачем і заявником було укладено договір про відступлення права вимоги, за яким останній набув право вимоги грошових сум, стягнутих рішенням суду. На підставі цього договору заявник звернувся до суду із заявою про заміну стягувача у виконавчому листі.

Суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, відмовив у задоволенні заяви, зазначивши, що відступлення права стягувача за рішенням суду шляхом укладення цивільно-правового договору законодавством не передбачено.

Правовий висновок ВП ВС:

Ухвалення судового рішення щодо стягнення заборгованості за договором не свідчить про заміну зобов'язання за договором новим зобов'язанням за рішенням суду, а вказує лише на охоронний характер таких правовідносин, у яких права та інтереси сторони захищені судовим рішенням, що є обов'язковим до виконання на всій території України. Водночас таке судове рішення не змінює обсяг прав та обов'язків сторін зобов'язання, а лише підтверджує їх наявність та надає можливість примусового виконання такого зобов'язання.

Оскільки виконання судового рішення є завершальною стадією судового провадження, а відступлення права вимоги допускається на будь-якій стадії судового процесу, то договір відступлення права вимоги кредитор може укласти і після ухвалення судового рішення, яким вирішено спір між сторонами матеріальних правовідносин (зобов'язання), до моменту виконання боржником зобов'язання або настання інших обставин, що є підставою для його припинення.

Незалежно від того, як сторони договору відступлення права вимоги охарактеризували (найменували) наявне зобов'язання: як таке, що належить кредиторіві на підставі правочину, чи таке, що впливає із судового рішення, яким вирішено спір з приводу виконання відповідного правочину, – зазначена обставина не змінює правової природи наявного зобов'язання. У зв'язку з наведеним укладення договору цесії після ухвалення судового рішення так само має наслідком заміну сторони в матеріальних правовідносинах.

Під час розгляду заяви про заміну стягувача у виконавчому листі (сторони виконавчого провадження, сторони у справі) суд не може порушити межі судового розгляду і вийти за межі вирішуваного процесуального питання, констатувати (встановлювати) недійсність договору відступлення прав вимоги, який не є нікчемним згідно з імперативним приписом закону або не визнаний судом недійсним за наслідками вирішення відповідного спору.

Суд має з'ясувати, чи загалом належало первісному кредиторіві право вимоги до боржника станом на момент його відступлення, перевірити чинність вимоги на час звернення до суду з відповідною заявою, а також дослідити, чи закон не встановлює заборони на відступлення права вимоги у конкретних правовідносинах.

З огляду на викладене Велика Палата ВС відступила від висновків, сформульованих у постанові Верховного Суду України від 19 серпня 2014 року у справі № 923/945/13 та застосованих у постановах Верховного Суду від 10 та 11 липня 2018 року у справах № 922/3535/15 і № 908/1490/17 про те, що відступлення права вимоги стягувача за рішенням суду шляхом укладення цивільно-правової угоди не визначено (не дозволено) чинним законодавством, у зв'язку з чим є незаконним (недійсним).

У цій справі обставин, які б підтверджували перехід права вимоги від первісного стягувача до заявника, суди в справі не досліджували і не встановлювали, хоча саме ці обставини мають значення для правильного вирішення згаданої заяви.

З огляду на викладене, Велика Палата ВС виснувала про направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Постанова ВП ВС від 10 вересня 2025 року у справі № 369/13444/20: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130456948>

4.2. ВП ВС відступила від власного правового висновку щодо наслідків виявлення спору про право під час розгляду подання виконавця про визначення частки боржника в спільному майні, зазначивши: якщо такий спір наявний, суд відмовляє в задоволенні подання виконавця, а виконавець (або особа, права якої порушено) вправі звернутися до суду в порядку позовного провадження.

ВП ВС уточнила власний правовий висновок щодо права виконавця звертатися до суду в інтересах боржника, визначивши, що виконавець може звертатися до суду з позовом про оспорення фраздаторних правочинів боржника та визначення його частки в спільному майні лише в інтересах стягувача. Якщо ж позов пред'явлено в інтересах боржника, то позовна заява підлягає поверненню заявникові без відкриття провадження у справі, а якщо це встановлено після відкриття провадження у справі, то такий позов підлягає залишенню без розгляду.

ВП ВС відступила від правового висновку ОП КАС ВС щодо неможливості касаційного перегляду ухвали суду першої інстанції, скасованої постановою

апеляційного суду, з направленням справи для продовження розгляду, та зазначила, що ухвала суду першої інстанції, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі (зокрема, про повернення заяви позивачеві), після її перегляду в апеляційному порядку є предметом касаційного оскарження незалежно від результату її перегляду судом апеляційної інстанції

Обставини справи: Під час виконання рішення суду про стягнення боргу з боржниці приватний виконавець виявив, що вона не має власного майна для погашення заборгованості. Водночас було встановлено, що під час перебування у шлюбі з чоловіком подружжя набуло у власність земельну ділянку та житловий будинок, які були зареєстровані за чоловіком. Після настання строку повернення суми позики між подружжям було укладено шлюбний договір, за умовами якого набуто в період шлюбу майно є особистою власністю того з подружжя, за ким зареєстроване. Після розірвання шлюбу чоловік подарував земельну ділянку й житловий будинок дочці сторін.

На думку приватного виконавця, такі договори укладені боржником на шкоду кредиту з метою запобігання зверненню стягнення на майно, тобто є фраздаторними, що й стало підставою для подання позову про визнання правочинів недійсними та визначення частки боржниці у спільному майні.

Суд першої інстанції повернув позовну заяву приватного виконавця в інтересах боржниці з тих підстав, що Закон України «Про виконавче провадження» не передбачає повноважень державного або приватного виконавця на звернення до суду з позовом в інтересах стягувача або боржника у виконавчому провадженні.

Апеляційний суд задовольнив апеляційну скаргу приватного виконавця, ухвалу суду першої інстанції скасував, а справу направив для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Правовий висновок ВП ВС:

Велика Палата ВС зазначає, що формою звернення виконавця до суду з вимогою про визначення частки боржника у майні, яким він спільно володіє з іншими особами, є подання (стаття 443 ЦПК України). Водночас ця норма врегульовує ситуацію, у якій немає спору про право між співвласниками майна. Якщо такий спір наявний, суд відмовляє в задоволенні подання виконавця, а виконавець (або особа, права якої порушено) вправі звернутися до суду в порядку позовного провадження.

Велика Палата ВС зазначила, що виконавець під час здійснення виконавчого провадження має не особистий, а виключно службовий інтерес, який полягає у виконанні покладених на нього державою посадових обов'язків і досягненні такого результату, за якого судові рішення буде виконаним.

Діяльність виконавця обумовлюється необхідністю підтримання принципів законності й верховенства права, а не інтересом конкретного учасника виконавчого провадження. Забезпечення найбільш сприятливої ситуації для досягнення виконання судового рішення відповідає не лише інтересам

суспільства, яке, безумовно, зацікавлене в підтриманні правопорядку в державі, а й майновим чи немайновим інтересам стягувача у виконавчому провадженні.

Тому виконавець вправі звернутися до суду з позовами про визначення частки боржника у спільному майні та про оспорення фrawdаторного правочину саме в інтересах стягувача (а не боржника) у виконавчому провадженні.

Водночас пред'явлення виконавцем позову в інтересах боржника має наслідком або повернення позовної заяви заявникові на підставі пункту 4 частини четвертої статті 185 ЦПК України, або (якщо провадження вже відкрите) залишення її без розгляду на підставі пункту 2 частини першої статті 257 ЦПК України.

Отже, суд першої інстанції зробив правильний висновок про повернення виконавцю поданої ним позовної заяви в інтересах боржника.

Велика Палата ВС відступила від висновку, сформульованого у власній постанові від 08 червня 2022 року у справі № 2-591/11, про те, що в разі виявлення спору про право під час розгляду подання виконавця суд залишає таке подання без розгляду, а також конкретизувала висновок про те, що виконавець вправі звертатися до суду з позовом про визначення частки боржника у спільному майні та оспорення фrawdаторного правочину, визначивши, що такий позов пред'являється виконавцем саме в інтересах стягувача у виконавчому провадженні.

У цьому контексті, дійшовши висновку про скасування постанови апеляційного суду та залишення в силі ухвали суду першої інстанції, Велика Палата ВС підтвердила можливість перегляду в касаційному порядку ухвали суду першої інстанції про повернення заяви позивачеві, скасованої постановою апеляційного суду, з направленням справи для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Водночас Велика Палата ВС відступила від висновків, сформульованих об'єднаною палатою Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у справі № 380/970/24, про те, що постанова суду апеляційної інстанції, прийнята за результатом перегляду ухвали суду першої інстанції, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі, якою така ухвала була скасована, а справа направлена до суду першої інстанції для продовження розгляду, не може бути предметом касаційного оскарження. При цьому, наголосила, що ухвали суду першої інстанції, перелік яких міститься у пункті 2 частини першої статті 389 ЦПК України (частині другій статті 328 КАС України, пункті 2 частини першої статті 287 ГПК України), після їх перегляду в апеляційному порядку є предметом касаційного оскарження незалежно від результату їх перегляду судом апеляційної інстанції.

Постанова ВП ВС від 10 вересня 2025 року у справі № 367/252/24:
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/130552487>

5. Процесуальні питання

5.1. Суд апеляційної інстанції не має повноважень для закриття апеляційного провадження як помилково відкритого за наявності ухвал про поновлення строку на апеляційне оскарження та відкриття апеляційного провадження.

У випадку, коли після відкриття апеляційного провадження та поновлення строку на апеляційне оскарження судового рішення суд установить, що процесуальний строк був поновлений на підставі наданих заявником недостовірних (неправдивих) відомостей (зокрема про дату отримання копії оскаржуваного рішення), суд апеляційної інстанції може визнати це зловживанням процесуальними правами на підставі частини другої статті 44 ЦПК України

Обставини справи: Позивач звернувся до суду з позовом про усунення перешкод у спілкуванні з дітьми, а відповідачка подала позов про позбавлення батьківських прав позивача.

Рішенням суду першої інстанції позов батька було задоволено частково, а в позові матері – відмовлено повністю.

Відповідачка подала апеляційну скаргу з клопотанням про поновлення строку на апеляційне оскарження, яке мотивувала, зокрема, датою отримання нею копії оскаржуваного судового рішення.

Апеляційний суд поновив строк на апеляційне оскарження судового рішення та відкрив провадження у справі, а надалі призначив справу до судового розгляду. Згодом апеляційний суд закриття апеляційне провадження у справі, оскільки з'ясував, що причини пропуску строку, які пов'язувалися із вказаною датою отримання копії судового рішення, є неповажними, а інших підстав для поновлення строку відповідачка не навела.

Правовий висновок ВП ВС:

Велика Палата ВС зазначила, що стаття 362 ЦПК України визначає вичерпний перелік підстав для закриття апеляційного провадження. Аналіз цієї норми свідчить, що вона не передбачає можливості закриття апеляційного провадження з підстави його помилкового відкриття.

Таке процесуальне порушення, як безпідставне поновлення строку на апеляційне оскарження, є самостійною підставою для скасування як оскарженого судового рішення апеляційного суду по суті спору, так і ухвали апеляційного суду про поновлення строку на апеляційне оскарження й відкриття апеляційного провадження.

Велика Палата ВС зауважила, що відповідно до вимог статей 389, 406 ЦПК України ухвали суду апеляційної інстанції про поновлення строку на апеляційне оскарження судових рішень, про відкриття апеляційного провадження підлягають касаційному оскарженню разом із рішенням суду по суті спору, скарги на такі ухвали включаються до касаційної скарги на відповідну постанову апеляційного суду і розглядаються у порядку, передбаченому для розгляду касаційних скарг на постанови суду апеляційної інстанції. Тобто така

процесуальна помилка усувається у спосіб, визначений процесуальним законом, зокрема в порядку перегляду судових рішень у касаційному порядку.

Водночас Велика Палата ВС звернула увагу, що у випадку, коли після відкриття апеляційного провадження, яке відбулося за відсутності матеріалів справи, встановлено, що строк на апеляційне оскарження судового рішення поновленню не підлягав, зокрема у зв'язку з тим, що причини, на які посилався заявник і які стали підставою для поновлення строку, є неповажними, а отримання заявником вперше копії оскаржуваного судового рішення у день, зазначений ним, не підтвердилося і спростоване матеріалами справи, які надійшли до суду після відкриття провадження та їх витребування із суду першої інстанції, суд апеляційної інстанції може визнати це зловживанням процесуальними правами на підставі частини другої статті 44 ЦПК України.

Тому, Велика Палата ВС виснувала, що висновок апеляційного суду про наявність підстав для закриття апеляційного провадження у цій справі є помилковим.

Постанова ВП ВС від 10 вересня 2025 року у справі № 601/485/23:
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/130793820>

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.09.2025 по 31.10.2025 / Упоряд.: сектор систематизації практики Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: Секретар ВП ВС, д-р юрид. наук, професор, член-кореспондент НАПрН України В. Ю. Уркевич. Київ, 2025. Вип. 53. – 15 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)

 t.me/supremecourtua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua